

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่สำคัญในการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 คือการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์กับการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำคู่กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยัง มาตรา 22 คือการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 8) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียน ทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้มีความเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 4)

ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พุทธศักราช 2552-2561 รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยมีโอกาสดูได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการคือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพอย่างทั่วถึง อีกทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาสี่ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ในด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นเป็นกระบวนการเพิ่มคุณภาพการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความสามารถ

ทักษะ เจตคติและวิธีการทำงาน เพิ่มพูนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานที่ปรารถนาจะได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานนั้น ๆ อีกทั้งความก้าวหน้าในด้านวิทยาการเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การที่ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการศึกษาสำเร็จผลตามเป้าหมายได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) อีกทั้งยังเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองและประชาชน ว่าบุตรหลานของตนที่เข้ารับการศึกษาก็ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ดังกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2553 ข้อ 5 ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 2) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูถือเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากครูเป็นผู้นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และเทคนิควิธีการของครูแต่ละคน ซึ่ง ทศนีย์ วงษ์สมบุรณ์ (2550, หน้า 4) ได้กล่าวไว้ว่า ในขณะที่งานด้านการศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปมากจึงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตร ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้นและสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนา ก็คือการนิเทศทางการศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นความพยายามของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้นๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาในอันที่จะปรับปรุง แก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาชาติเพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (อดิศักดิ์ สมบุรณ์กุล, 2553, หน้า 2) ดังที่ วัชรรา เล่าเรียนดี (2550, หน้า 27) กล่าวไว้ว่าการนิเทศเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงกระบวนการสอน กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนและส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลโดยตรง ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนาความสามารถ การจัดการเรียนรู้ต้องอาศัยวิธีการหลากหลายวิธี จากการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูโดยสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการนิเทศภายในที่ถูกต้องเหมาะสม ในการช่วยเหลือแนะนำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการจัดการที่ดีจะเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จของ

องค์กรในการพัฒนาครูควรเน้นการใช้โรงเรียนเป็นฐานให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 20)

การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือครู สามารถช่วยเหลือผู้สอนไปพร้อม ๆ กับการทำหน้าที่การสอนในห้องเรียน สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้โดยตรงกับความต้องการของผู้สอนเอง การนิเทศการสอนจึงช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอนจะถูกพัฒนาให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้สภาพการนิเทศการสอนยังพบว่ายังมีปัญหาค่อนข้างมาก เช่น ขาดทักษะและประสบการณ์ในการนิเทศการสอน ขาดเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ขาดการประสานงาน ขาดงบประมาณ เป็นต้น มีภาระอีกมากที่ทำให้ไม่มีเวลาดูแลงานทำให้ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดแรงจูงใจและสนับสนุน ขาดการประเมินผลการปฏิบัติงาน (สายใจ ประยูรสุข, 2551) ซึ่งการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและยังช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูคือการนิเทศที่เกิดจากบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก เพราะบุคลากรในโรงเรียนจะทราบปัญหาของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550, หน้า 4)

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนถือว่าเป็นการนิเทศโดยเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพที่มีใช้ศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหาร เพื่อให้การช่วยเหลือแนะนำและแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนกันและกันมีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน (วัชรมา เล่าเรียนดี, 2548, หน้า 155-156) กล่าวไว้ว่าเป็นกระบวนการนิเทศ ที่เพื่อนครู 2 คนจับคู่หรือร่วมกลุ่มกันเพื่อปรับปรุงหรือการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีสอนหรือรูปแบบการสอนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสม มีการสังเกตการณ์สอนให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกันและการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำได้ง่าย สะดวกเนื่องจากเพื่อนครูด้วยกัน ร่วมมือกันจากความสนใจในเรื่องเดียวกันและพึงพอใจที่จะร่วมมือกันปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของกันและกัน

โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการนิเทศการสอนหลากหลายรูปแบบ นิเทศโดยฝ่ายบริหารแต่ยังมีการมีกันเทศที่ไม่จริงจัง ส่งผลให้การนิเทศไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้และยังมีจำนวนนักเรียนที่อ่านและเขียนหนังสือไม่คล่องอีกจำนวนมาก

จากผลรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ของโรงเรียนแม่โจ้ววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพต่ำกว่าระดับดี ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อยู่ในระดับ ต้องปรับปรุงเร่งด่วน ซึ่งทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีข้อเสนอแนะว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน โดยครูผู้สอนควรมีการประชุมทบทวนตรวจสอบถึงปัญหา สาเหตุของการเรียนรู้ของผู้เรียนที่บกพร่องด้านใดมาก

ที่สุด นำข้อค้นพบมาวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ และตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับ พอใช้ ทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา มีข้อเสนอแนะว่าสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาจัดการกระบวนการเรียนรู้ ของครูทุกคน โดยนำผลจากการนิเทศภายในมาพัฒนาครูทุกคนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้บริหาร งานวิชาการและครูผู้สอนควรมีการตรวจสอบทบทวนประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองอยู่ ตลอดเวลา ร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนาของการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคน จัดเวลา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเดือนละ 1-2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดผลอย่างจริงจังในสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2555, หน้า 6-8) อีกทั้งผลการสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐานของสำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ.) ผลคะแนน O-Net ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2555-2557 ของนักเรียน โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาคมพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย ยังต่ำมากถ้าเทียบกับระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5, 2557) ทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน ภาพรวมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้น การนิเทศจึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการทำงานของผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับ มอบหมายในฐานะผู้นิเทศ ในการพัฒนาคุณภาพและเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูและบุคลากรภายใน โรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในด้านการเรียนของผู้เรียน หากโรงเรียนมีระบบการนิเทศ ที่เข้มแข็ง มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนกลายเป็นวัฒนธรรม องค์การอันจะส่งผลให้คุณภาพของโรงเรียน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายใน โรงเรียนที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกัน ดำเนินการพัฒนาทุกด้านในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาการซึ่งเป็นการ เกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรตลอดจนมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีสมรรถนะสำคัญตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้นเพื่อให้การ พัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานและคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก ในความเป็นผู้นำ ทันท่วงที ประเมินพฤติกรรมได้ตลอดเวลา มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดวิธีการทำงานที่เน้น กระบวนการกลุ่ม มีการบริหารงานแบบเป็นทีม มีศักยภาพ ครูจะเป็นผู้ส่งเสริมและให้โอกาสผู้เรียน ในการแสวงหาความรู้ คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปัญหาและให้กำลังใจ รวมถึงการจัด บรรยายภาคแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ โดยได้ระดมความคิดจาก ศิษยานุศิษย์ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาคม จัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้โรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนมีรูปแบบและกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ ชัดเจน เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

1. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาเขต เชียงใหม่เป็นอย่างไร

2. คู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาเขต เชียงใหม่ มีลักษณะเป็นอย่างไรและมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาเขต เชียงใหม่

2. เพื่อจัดทำคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาเขต เชียงใหม่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ ผู้บริหาร ครู โรงเรียนแม่โจ้ววิทยาเขต เชียงใหม่ จำนวน 40 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการร่างคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลงานด้านการนิเทศดีเด่น จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน และหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการโรงเรียนแม่โจ้ววิทยาเขต เชียงใหม่ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการตรวจสอบคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ ศึกษานิเทศก์ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 5 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้กรอบเนื้อหาตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) ของคอปแลนด์และบอยอัน (Copeland and Boyan, 1978, P.3, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี, 2556, หน้า 26) เสนอกระบวนการนิเทศไว้ดังนี้ ดังนี้

- 1.1) การประชุมก่อนการสังเกต (Pre Observation Conference)
- 1.2) การดำเนินการสังเกต (Observation)
- 1.3) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis and Results)
- 1.4) การประชุมหลังการสังเกต (Post Observation Conference)
2. การจัดทำคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนแม่โจวิทย์าคม จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (2552, หน้า 33) และปรับตามความเหมาะสมของโรงเรียน กำหนดเนื้อหาตามองค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้

- 2.1) คำนำ
- 2.2) สารบัญ
- 2.3) บทนำ
  - 2.3.1) ความเป็นมาและความสำคัญ
  - 2.3.2) วัตถุประสงค์
  - 2.3.3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
  - 2.3.4) ขอบเขตของคู่มือ
  - 2.3.5) นิยามศัพท์เฉพาะ
- 2.4) กระบวนการดำเนินงาน
  - 2.4.1) โครงสร้างการดำเนินงาน
  - 2.4.2) การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ขั้นการประชุมก่อนการสังเกต
  - 2.4.3) การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ขั้นการดำเนินการก่อนการสังเกต
  - 2.4.4) การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 2.4.5) การดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ขั้นการประชุมหลังการสังเกต
- 2.5) การสรุปและรายงานผล
- 2.6) เอกสารอ้างอิง / ภาคผนวก

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. การนิเทศการสอน หมายถึง กระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการศึกษาและการเรียนการสอน โดยการแนะนำ ช่วยเหลือจากผู้นิเทศไปสู่ผู้รับการนิเทศ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกคนในโรงเรียนแม่โจ้วิทยาฯ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนางานในวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานการนิเทศการสอนร่วมกันระหว่างครูตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปหรือคู่สัญญา ตกลงทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ด้วยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับปรับปรุงวิชาชีพในการสอนซึ่งมีการช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แจงด้วยวิธีการเทคนิคต่าง ๆ ของโรงเรียนแม่โจ้วิทยาฯ ตามกระบวนการของ คอปแลนด์และ บอยัน (Copeland and Boyan, 1978, P.3, อ้างถึงใน วัชรวิภา เถาเรียนดี, 2556, หน้า 26) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การประชุมก่อนการสังเกต หมายถึง การปรึกษาหารือระหว่างครูตั้งแต่ 2 ขึ้นไปหรือคู่สัญญา ในการแนะนำวิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การให้ความรู้เรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการสอนและการวางแผนการดำเนินการ ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มองเห็นชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมสอนหรือพฤติกรรมเรียนที่เป็นปัญหาและที่เกิดขึ้นในห้องเรียน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการนิเทศ เครื่องมือในการสังเกตการสอน ปฏิทินสังเกตการสอน สร้างข้อตกลงในการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

3.2 การดำเนินการสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมสอนที่ได้ตกลงกันแล้ว โดยที่ครูผู้นิเทศจะดำเนินการสังเกตการสอนในห้องเรียนของคู่สัญญาและสังเกตการดำเนินการสอน เน้นพฤติกรรมที่ตกลงร่วมกัน การดำเนินการสอน สังเกตการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ และบันทึกผลการสอนร่วมกับพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของผู้รับการนิเทศในการนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมและการสรุปรวมทั้งบรรยากาศในห้องเรียน ในช่วงเวลาที่เหมาะสมตามที่ตกลงกันได้

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การร่วมกันระหว่างครูตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปหรือคู่สัญญา ในการวิเคราะห์พฤติกรรมจัดการเรียนรู้ นำข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมจัดการกิจกรรมการเรียนรู้พิจารณาร่วมกันว่าพฤติกรรมใดเป็นจุดเด่น พฤติกรรมใดเป็นจุดด้อยและพฤติกรรมใดมีปัญหาในการที่จะแปลความและตีความของข้อมูลเพื่อเตรียมข้อมูลย้อนกลับ

3.4 การประชุมหลังการสังเกต หมายถึง กระบวนการปรึกษาหารือหลังการสังเกตการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมสอนของครูระหว่างครูตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปหรือคู่สัญญา ในการจัดการเรียนรู้ นำผลวิเคราะห์ว่าจุดเด่น จุดด้อยและพฤติกรรมที่มีปัญหามาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไปซึ่งเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับว่าจะปรับปรุงพฤติกรรมหรือคงไว้

4. คู่มือ หมายถึง เอกสารที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของโรงเรียนแม่โจ้วิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วย คำแนะนำการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินการ แผนการดำเนินการ การจัดเครื่องมือในการดำเนินการ วิธีการประเมินผล และข้อเสนอแนะ

5. การจัดทำคู่มือ หมายถึง การสร้างเอกสารให้เป็นเครื่องมือในการสร้างมาตรฐานการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มุ่งไปสู่คุณภาพทั้งโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

6. การตรวจสอบคู่มือ หมายถึง การพิจารณาความครบถ้วนสมบูรณ์ของคู่มือ มีประเด็นการพิจารณาประกอบด้วย ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อนำข้อมูลสภาพปัญหาการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุงแก้ไขระบบการนิเทศของโรงเรียน

2. นำคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved